

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.21.479

**Voorlopige inventaris van het archief van de
familie Swellengrebel over de periode 1689-
1804 (1815)**

Versie: 18-12-2025

J.H. Gaemers

Nationaal Archief, Den Haag 2025

This finding aid is written in Dutch.

INHOUDSOPGAVE

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
De eerste Swellengrebels aan de Kaap.	7
De Kaapse reizen van Hendrik Swellengrebel.....	7
Correspondentie over Kaapse zaken.....	8
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	9
De verwerving van het archief.....	10
Inhoud en structuur van het archief.....	11
Inhoud.....	11
Selectie en vernietiging.....	12
Aanvullingen.....	12
Verantwoording van de bewerking.....	12
Ordering van het archief.....	13
Verwant materiaal.....	14
Beschikbaarheid van kopieën.....	14
Afgescheiden archiefmateriaal.....	14
Verwante archieven.....	14
Publicaties.....	14
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	17
A. Familie Swellengrebel.....	17
A.1. Afzonderlijke familieleden.....	17
A.1.1. Johannes Swellengrebel (1671-1744).....	17
A.1.2. Hendrik Swellengrebel (1700-1760).....	17
A.1.2.1. Persoonlijk leven.....	17
A.1.2.2. Openbaar leven.....	19
A.1.3. Helena van Ruyven (1711-1804).....	20
A.1.4. Elisabeth Swellengrebel (1705-1753).....	20
A.1.5. Rijk Tulbagh (1699-1771).....	20
A.1.6. Johannes Balthasar Swellengrebel (1706-1733).....	21
A.1.7. Sergius Swellengrebel (geb. na 1728 – 1770).....	21
A.1.8. Johannes Willem Swellengrebel (1728-1798).....	21
A.1.8.1. Persoonlijk leven.....	21
A.1.8.2. Openbaar leven.....	23

A.1.8.2.1. Adelborst van de VOC.....	23
A.1.8.2.2. Kanunnik in het kapittel van St. Jan te Utrecht.....	23
A.1.9. Geertruida Elisabeth Hilgers (1734-1815).....	23
A.1.10. Helena Johanna Swellengrebel (1730-1753).....	24
A.1.11. Johanna Engela Swellengrebel (1733-1798).....	25
A.1.12. Hendrik Swellengrebel (1734-1803).....	25
A.1.12.1. Persoonlijk leven.....	25
A.1.12.2. Openbaar leven.....	26
A.1.12.2.1. Advocaat.....	26
A.1.12.2.2. Deken van het Domkapittel.....	26
A.1.12.2.3. Kaapse reis.....	26
A.1.12.2.4. Correspondentie, aantekeningen en documentatie over Kaapse zaken.....	28
A.1.12.2.4.1. Correspondentie met Hendrik Cloete.....	28
A.1.12.2.4.2. Correspondentie met anderen.....	30
A.1.12.2.4.3. Aantekeningen en verzamelde documentatie.....	31
A.1.13. Willem Maurits Swellengrebel (1737-1777).....	32
A.1.14. Claudina Constantia Swellengrebel (1739-1767).....	33
A.1.15. Erdman Balthasar Swellengrebel (1742-1772).....	33

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Familie Swellengrebel

Periodisering:

archiefvorming: merendeel 1689-1804

oudste stuk - jongste stuk: 1689-1815

Archiefbloknnummer:

C135

Omvang:

131 inventarisnummer(s) ; 0,90 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief, Den Haag

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Familie Swellengrebel, 1689-1815

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Deze voorlopige inventaris beschrijft de archiefstukken van de oudste generaties Swellengrebel en hun betrokkenheid bij de Nederlandse kolonie aan Kaap de Goede Hoop in de achttiende eeuw. De voornaamste archiefvormers zijn Hendrik Swellengrebel (1700-1760) en zijn gelijknamige zoon (1734-1803). Hendrik senior was gouverneur van de Kaapkolonie van 1739 tot 1751. Hendrik junior reisde vanuit Nederland terug naar de Kaap en maakte een drietal tochten door de kolonie en ook dieper het binnenland in (1776-1777). Dit deel van het familiearchief bevat onder meer reisverslagen, correspondentie, familiepapieren en door Hendrik Swellengrebel junior verzamelde documentatie over de Kaapkolonie. De inventarisatie van de rest van het familiearchief volgt later.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van kwetsbare of slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Familie Swellengrebel, nummer toegang 2.21.479, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Fam. Swellengrebel, 2.21.479, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

DE EERSTE SWELLENGREBELS AAN DE KAAP.

De familie Swellengrebel heeft haar wortels in de Duitse stad Nordhausen (Thüringen). De 'Nederlandse' tak van de familie stamt af van Henrich Swellengrebel (1626-1699) die koopman was in Moskou. Brieven van hem aan zijn zoon Johannes zijn de oudste stukken, afkomstig van een Swellengrebel, die in dit familiearchief zijn bewaard.

Johannes Swellengrebel (1671-1744) verruilde zijn geboortestad Moskou voor warmere streken. Hij nam dienst bij de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) en belandde uiteindelijk in Kaapstad. Daar trouwde hij met Johanna Cruse, die aan de Kaap was geboren, en stichtte een gezin. Johannes bracht het tot onderkoopman bij de Compagnie en lid van de Politieke Raad, het hoogste gezagsorgaan van de kolonie, voorgezeten door de gouverneur. Ook was hij lid van de Weeskamer. Toen zijn loopbaan bij de Compagnie stagneerde, vestigde hij zich als vrijburger in de kolonie.

Zijn oudste zoon Hendrik (1700-1760) maakte succesvol carrière in VOC-dienst. In 1739 werd hij gouverneur van de Kaapkolonie, de eerste (en enige) die aan de Kaap was geboren. In 1744 volgde zijn benoeming tot buitengewoon Raad van Indië. Een van de nieuwe dorpen die tijdens zijn bewind werd gesticht kreeg de naam 'Swellendam', vernoemd naar hem en zijn vrouw, Helena Wilhelmina ten Damme (1706-1746). Na zijn ontslagneming als gouverneur volgde zijn benoeming tot admiraal van de retourvloot, die beladen met Aziatische producten in 1751 naar Nederland terugvoer. Op deze reis hielden zijn twee oudste dochters, Helena en Johanna, een dagboek bij.

Met het fortuin dat hij aan de Kaap had vergaard, kocht Hendrik Swellengrebel een huis in de stad Utrecht en het landgoed Schoonoord bij Doorn. Na zijn werd zijn tweede zoon, ook Hendrik geheten, eigenaar van Schoonoord. De naam 'Kaapse bossen' voor het bij Doorn gelegen natuurgebied herinnert nog aan de tijd dat de landerijen in bezit waren van deze Swellengrebels.

DE KAAPSE REIZEN VAN HENDRIK SWELLENGREBEL

Hendrik Swellengrebel junior (1734-1803) werd op elfjarige leeftijd vanuit de Kaap naar Nederland gestuurd om in Utrecht de Latijnse school te doorlopen en vervolgens rechten te studeren aan de universiteit. Hij werd in 1752 kanunnik en in 1767 deken van het kapittel ten Dom. Dit kapittel was sinds de reformatie in de

zestiende eeuw een seculier en protestants regentencollege dat verschillende eigendommen beheerde en belast was met de zorg voor de Domkerk en enkele Utrechtse zorginstellingen. Ook Hendriks broers en verscheidene neven vervulden functies in Utrechtse kapittels.

In 1775 vertrok Swellengrebel met een VOC-schip naar Kaap de Goede Hoop, zijn geboorteland. Hij verbleef daar iets langer dan een jaar en maakte er twee korte reizen en één langere. In zijn twee korte 'reisjes' (van resp. veertien en achttien dagen) bezocht hij het noorden van kolonie. Zijn langere landtocht duurde bijna zestien weken en ging naar het noordoosten van de kolonie. Hij trok door uitgestrekte gebieden waar nog weinig kolonisten woonden en maakte zelfs een uitstapje van enkele dagen buiten de Kaapkolonie, in het land van de Xhosa.

Gezien de omvang van Swellengrebels gezelschap en zijn uitrusting kunnen we rustig spreken van een expeditie. Zijn gevolg telde acht Khoisan en acht Europeanen, onder wie een dokter, een gids, een landmeter en een tekenaar, Johannes Schumacher. Hij reisde met drie ossenwagens en een kar, 58 ossen, zeven paarden en 24 honden. Swellengrebel hield nauwkeurig een dagboek bij dat hij later omwerkte tot een reisjournaal. Schumacher maakte 66 aquareltekeningen, vooral van landschappen, maar ook van oorspronkelijke bewoners (vooral Xhosa) en wilde dieren.

Swellengrebel werd niet gedreven door een zucht naar avontuur of de wens om onbekende gebieden te ontdekken. Anders dan andere reizigers in die tijd heeft hij zijn reisjournaal ook nooit uitgegeven. Hij was vooral geïnteresseerd in de verdere economische en politieke ontwikkeling van de Kaapkolonie. Uitvoerig noteerde hij bijzonderheden over de bodemgesteldheid en de weersomstandigheden van de gebieden die hij bezocht, en schatte hij de mogelijkheden voor landbouw of veeteelt in. Ook had hij belangstelling voor de leefwijze van de oorspronkelijke bewoners van Zuid-Afrika en hun verhouding tot de kolonisten.

CORRESPONDENTIE OVER KAAPSE ZAKEN

Na terugkeer in Nederland bleef Hendrik Swellengrebel met de Kaap bezig. Hij werkte zijn reisjournaals uit en schreef beschouwingen over de toekomstmogelijkheden van de Kaapkolonie. In dit verband correspondeerde hij uitvoerig over Kaapse zaken met contacten in Nederland en aan de Kaap. Hij stuurde vragenlijsten op over onder meer de zeden en gewoonten van oorspronkelijke bewoners en over bedrijfsmatige aspecten van de landbouw aan de Kaap.

De economie van de Kaapkolonie was destijds voor een groot deel gebaseerd op slavernij. De belangrijkste informant van Swellengrebel was de wijnboer en slavenhouder Hendrik Cloete (1725-1799). Cloete bezat meerdere boerderijen, waaronder Nooitgedacht en het wijnlandgoed Groot Constantia bij Stellenbosch. In

de brieven en de documentatie die hij opstuurde staan de namen van tot slaaf gemaakte personen en de prijzen die Cloete voor hen betaalde. Ook legde hij nauwkeurig uit welke werkzaamheden ze konden en moesten verrichten en welke kosten hij maakte voor hun levensonderhoud.

Op de achtergrond bemoeide Swellengrebel zich ook met de Kaapse politieke kwesties. Hij heeft zich zelf nergens uitgelaten over zijn ambities, maar het is duidelijk dat hij zich in een of andere rol dienstbaar wilde maken voor zijn geboorteland. Waarschijnlijk had hij daarbij het gouverneurschap op het oog, de positie die zijn vader had bekleed. Daar is het echter niet van gekomen door de politieke verwickelingen in de roerige Patriottentijd (ca. 1780-1787).

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

Het archief van de familie Swellengrebel is tot 2023 voor het merendeel in particulier bezit gebleven. Hendrik Swellengrebel junior (1734-1803) was ongehuwd en dus kinderloos. Hij liet zijn archief na aan zijn neef Johan Hendrik (1757-1842) en deze op zijn beurt aan zijn neef Johan Hendrik Willem (1805-1878). Daarna is het archief van vader op zoon overerfd.

Hendrik A.M. Swellengrebel (1882-1963) liet het archief in 1930-31 inventariseren door historisch publicist Anne Hallema. Deze ordende de stukken op de voornaamste (mannelijke) telgen in het archief en borg ze in portefeuilles. Van elke portefeuille maakte hij een inhoudsopgave op documentniveau. Deze ordening is tot aan de overdracht gehandhaafd.

Hallema onderkende het historische belang van het familiearchief en gaf er ook bredere bekendheid aan. In meerdere tijdschriftartikelen publiceerde hij (delen van) reisverslagen van Hendrik Swellengrebel en diens zussen Helena en Johanna, en putte hij uit de briefwisselingen in het archief. In 1951 gaf hij een boek uit met de topografische aquarellen die Schumacher in 1776 en 1777 voor Hendrik Swellengrebel maakte. Na Hallema vonden ook andere historici hun weg naar het familiearchief, in het bijzonder G.J. Schutte. Hij verzorgde onder meer bronnenuitgaven van Hendriks correspondentie over Kaapse zaken (1982 en 2003) en diens reisjournaals (2018).

Nicolaas J.A.C. Swellengrebel (1914-2002) gaf in 1969 een deel van het familiearchief in bewaring aan het toenmalige Algemeen Rijksarchief. Dit betrof archivalia van de 'aanverwante geslachten' Copes van Cattenburch, Van Mierop, Ten Damme, Le Petit en Roelans. Dit archief is toegankelijk onder toegangsnummer 2.21.039.

Ook Hendrik A.M. Swellengrebel (1942-2019) heeft afstand gedaan van een deel van het familiearchief. Het ging om een aanvulling afkomstig van een zijtak van de familie. Prof.dr. Nicolaas H. Swellengrebel (1885-1970) was een internationaal gerenommeerd deskundige op het gebied van malaria. In zijn vrije tijd hield hij zich bezig met genealogisch onderzoek en publiceerde twee genealogieën van het geslacht Swellengrebel, in 1923 en 1966. In 2008 heeft Henk Swellengrebel het persoonlijk archief van N.H. Swellengrebel en verdere familieleden grotendeels geschonken aan het Centraal Bureau voor Genealogie (collectie nr. 1488). Een deel van de archivalia, waaronder de genealogische correspondentie en documentatie, bleef echter achter en maakt deel uit van het familiearchief dat in deze inventaris wordt beschreven.

In 2023 hebben het Rijksmuseum Amsterdam en het Nationaal Archief in een gezamenlijk project de collectie-Swellengrebel verworven. Deze bestaat uit het familiearchief, een collectie tekeningen, fotografisch materiaal, boekwerken alsmede een achttiende-eeuws porseleinen servies en andere objecten. Het Nationaal Archief beheert het familiearchief; het Rijksmuseum beheert de collectie tekeningen en fotografie, de boekwerken en de objecten. De verwerving omvat ook het deel van het familiearchief sinds in 1969 in bewaring berustte bij het Nationaal Archief (nummer toegang 2.21.039, Copes van Cattenburch e.a.).

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

De collectie-Swellengrebel is namens de Staat der Nederlanden aangekocht door het Rijksmuseum, met steun van het Johan Huizingafonds/Rijksmuseumfonds en Fonds De Zuidroute/Rijksmuseumfonds.

Inhoud en structuur van het archief

INHOUD

Het archief bevat stukken van leden van de drie generaties Swellengrebel die betrokken waren bij Kaap de Goede Hoop. Van de meeste telgen zijn de gebruikelijke familiepapieren bewaard als doopbewijzen, testamenten, aantekeningen over hun afstamming en stukken over de afwikkeling van hun nalatenschap. Daarnaast is ook enige correspondentie bewaard. Bijzondere vermelding verdient het reisverslag dat Helena en Johanna Swellengrebel, dochters van de gouverneur, maakten van hun reis van de Kaap naar Nederland in 1751. Het is een van de zeer zeldzame verslagen van het leven aan boord van een VOC-schip, geschreven door vrouwelijke passagiers.

Van de drie voornaamste archiefvormers zijn ook documenten bewaard uit hun openbare leven.

1. Hendrik Swellengrebel (1700-1760)

Enige ingekomen brieven, onder meer van Kaapse ingezetenen, en extracten uit de resolutieboeken en afschriften van besluiten genomen door het bestuur van de kolonie.

2. Johannes Willem Swellengrebel (1728-1798)

Aantekeningen uit de archieven van het kapittel van St. Jan te Utrecht, met name lijsten van functionarissen en extracten uit de notulenboeken. Verder enige documenten en afschriften van stukken uit de periode dat Johannes Willem zelf kanunnik was.

3. Hendrik Swellengrebel (1734-1803)

Documentatie van zijn reis naar de Kaap en tochten binnen de Kaapkolonie (1775-1777). In de eerste plaats uitvoerige reisjournaals, maar daarnaast ook stukken over de uitrusting en de kosten van zijn expedities. Swellengrebel las ook andere reisverslagen over de Kaap die in later jaren verschenen en noteerde bijzonderheden in zijn eigen journaals of in afzonderlijke aantekeningen.

Correspondentie over Kaapse zaken (vooral tussen 1778 en 1793) met verschillende personen in Nederland en aan de Kaap. Deze betreft een veelheid van onderwerpen: politieke, economische en sociale ontwikkelingen; de levenswijze, cultuur en taal van de oorspronkelijke bewoners; de verhoudingen tussen de verschillende bevolkingsgroepen binnen de kolonie; de inzet en behandeling van tot slaaf gemaakten; de beoefening van de landbouw en bijzonderheden over (landbouw)gewassen, kruiden en andere planten, enzovoorts.

Zijn eigen ideeën over de verdere ontwikkeling van de kolonie legde Swellengrebel vast in verschillende memoranda en in losse aantekeningen.

SELECTIE EN Vernietiging

Uit dit deel van het archief is niets voor vernietiging afgescheiden.

Aanvullingen

Er worden geen aanvullingen op dit archief verwacht.

Verantwoording van de bewerking

Door de verwerving van de collectie-Swellengrebel berusten het familiearchief en de eerder afgescheiden archivalia van de aanverwante geslachten Copes van Cattenburch e.a. nu onder dezelfde rechtstitel bij het Nationaal Archief. Er is bij de bewerking ervoor gekozen om deze twee bestanddelen niet samen te voegen. Onderlinge verbanden worden aangegeven door kruisverwijzingen en toelichtende NB's. Dit geldt ook voor de brieven die Hallema, anders dan gebruikelijk, op afzender ordende in plaats van op ontvanger.

De ordening van de stukken zoals Anne Hallema die heeft aangebracht is niet gehandhaafd. De documenten zijn nu gerangschikt onder afzonderlijke archiefvormers, waarbij ook vrouwelijke leden van de familie een eigen rubriek kregen. De stukken die in de portefeuilles vooral chronologisch waren gesorteerd, zijn herordend, waar mogelijk samengevoegd en beschreven. Onjuiste toeschrijvingen zijn gecorrigeerd. Zo waren alle stukken over de Utrechtse kapittels geplaatst onder Hendrik Swellengrebel jr., terwijl het merendeel ervan afkomstig is van zijn broer Johannes Willem. De handgeschreven inventaris van Hallema en de inhoudsopgaven die hij van de portefeuilles maakte krijgen een plaats in het archief.

De – nu nog niet definitief geïnventariseerde – genealogische collectie van N.H. Swellengrebel bleek naast correspondentie, aantekeningen en kopieën ook originele archivalia te bevatten. Het gaat daarbij om zeer belangrijke documenten, in het bijzonder de door Hendrik Swellengrebel junior eigenhandig geschreven journaals van zijn drie landreizen. Geruime tijd is men ervan uitgegaan dat van deze journaals alleen afschriften waren bewaard. De originelen zijn blijkbaar in de collectie van de familiegenealoog beland vóórdat Hallema het archief inventariseerde.

De originele journaals en andere stukken zijn in deze inventaris onder de desbetreffende archiefvormer opgenomen, met vermelding van de herkomst in een NB. Eigentijdse duplicaten van archiefstukken (zoals doopbewijzen of overlijdensberichten) zijn in de collectie van N.H. Swellengrebel gehandhaafd.

ORDENING VAN HET ARCHIEF

Het archief is op persoon geordend, en in voorkomende gevallen is daarbij onderscheid gemaakt tussen het persoonlijke leven en het openbare leven.

Verwant materiaal

BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

AFGESCEIDEN ARCHIEFMATERIAAL

Nationaal Archief, Den Haag, Collectie 2023 Copes van Cattenburch, Van Mierop en anderen, nummer toegang 2.21.039.

Dit betreft aanverwante geslachten van de familie-Swellengrebel, beschreven onder rubriek B in de inventaris van Hallema. Het gaat om de families Copes van Cattenburch, Van Mierop, Ten Damme, Le Petit en Roelans. Dit archief berustte sinds in 1969 in bewaring bij het Nationaal Archief.

Centraal Bureau voor Genealogie, Den Haag, Genealogische collectie Swellengrebel, nummer toegang 1488.

Dit betreft een groot deel van het persoonlijk archief van prof.dr. N.H. Swellengrebel, zijn directe familieleden en aanverwante geslachten. De door hem aangelegde genealogische collectie bevindt zich grotendeels in het archief dat in deze inventaris wordt beschreven.

VERWANTE ARCHIEVEN

Nationaal Archief, Den Haag, Collectie Van Plettenberg, nummer toegang 1.10.67, inv.nrs. 26A, 27 en 27A.

Bevat afschriften van de reisjournaals die Hendrik Swellengrebel op diens verzoek toezond aan J.A. van Plettenberg, de gouverneur van de Kaapkolonie. Het journaal van zijn langste expeditie heeft hij in sterk verkorte vorm laten kopiëren.

Nationaal Archief, Den Haag, Voorlopige inventaris op het kaartenarchief van de Topografische Dienst en rechtsvoorgangers, nummer toegang 4.TOPO, inv.nr. 15.6 Bevat een kaart die Hendrik Swellengrebel van zijn landtochten liet maken en die hij toestuurde aan Van Plettenberg.

PUBLICATIES

- M.L. Barend-van Haeften m.m.v. E.S. van Eyck van Heslinga ed., *Op reis met de VOC. De openhartige dagboeken van de zusters Lammens en Swellengrebel*. Werken uitgegeven door de Linschoten-Vereeniging nr. 95 (Zutphen 1996).
- A. Hallema, 'De Utrechtsche kapittels tijdens en na de Hervorming. Bronnen voor de geschiedenis van het Kapittel van St. Jan', in: *Archief voor de Geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht* 56 (1932) p. 129-342.

-
- A. Hallema ed., *The Cape in 1776-1777. Aquarelles by Johannes Schumacher from the Swellengrebel-collection at Breda* (Den Haag [etc.] 1951).
 - G.J. Schutte ed., *Briefwisseling van Hendrik Swellengrebel Jr. oor Kaapse sake, 1778-1792*. Uitgawes van die Van Riebeeck-Vereniging, Tweede reeks nr. 13 (Kaapstad 1982).
 - G.J. Schutte ed., *Hendrik Cloete, Groot Constantia and the VOC 1778-1799. Documents from the Swellengrebel archive / Hendrik Cloete, Groot Constantia en die VOC 1778-1799. Dokumente uit die Swellengrebel-argief*. Van Riebeeck Society publications, Second series no. 34 (Vlaeberg 2003).
 - G.J. Schutte ed., *Hendrik Swellengrebel in Afrika. Journalen van drie reizen in 1776-1777 / Hendrik Swellengrebel in Africa. Journals of three journeys in 1776-1777*. Van Riebeeck Society publications, Second series no. 49 (Kaapstad/Cape Town 2018).

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

A. FAMILIE SWELLENGREBEL

A.1. AFZONDERLIJKE FAMILIELEDEN

A.1.1. JOHANNES SWELLENGREBEL (1671-1744)

Zoon van Henrich Swellengrebel (1626-1699) en Elizabeth Fademrecht (overl. 1676). Trouwt in 1699 met Johanna Cruse (1682-1713). Hertrouwt in 1713 met Christina Stants (overl. 1726) en in 1728 met Engela ten Damme (1683-1733). VOC-dienaar; onder meer onderkoopman, lid van de Politieke Raad van Kaap de Goede Hoop.

- 1** Ingekomen brieven van zijn vader Henrich te Moskou, met een stamlinie van het geslacht Swellengrebel. Met transcripties gemaakt door Johan Hendrik Swellengrebel (begin negentiende eeuw).
1689-1695 en z.j. 1 omslag
- 2** Ingekomen brieven van Nicolaas Witsen te Amsterdam. Met transcripties gemaakt door Johan Hendrik Swellengrebel (begin negentiende eeuw).
1704, 1714 en z.j. 1 omslag
- 3** 'Naam- en geboorteregister' met genealogische en autobiografische aantekeningen van zijn hand, bijgehouden tot en met het overlijden van zijn derde vrouw, Engela ten Damme, in 1733.
ca. 1690-1733 1 katern

A.1.2. HENDRIK SWELLENGREBEL (1700-1760)

Zoon van Johannes Swellengrebel (1671-1744) en Johanna Cruse (1682-1713). Trouwt in 1727 met Helena Wilhelmina ten Damme (1706-1746); hertrouwt in 1755 met Helena van Ruyven (1711-1804). VOC-dienaar; onder meer gouverneur van de Kaapkolonie (1739-1751) en raad-extraordinair van Nederlands-Indië.

A.1.2.1. PERSOONLIJK LEVEN

- 4** Testament van Hendrik Swellengrebel en Helena Wilhelmina ten Damme (1728), afschrift. Testament van Hendrik Swellengrebel (1754), met codicillaire bepalingen ter bijvoeging en wijziging, alsmede een

verklaring over de verbreking van de zegels en voorlezing na zijn overlijden.

1728, 1754, 1755, 1760

1 omslag

5

Genealogische en autobiografische aantekeningen, door zijn vader Johannes opgesteld. Namenlijst van de kinderen geboren uit het huwelijk van (zijn schoonouders) Willem ten Damme en Helena Gulix. Namenlijst van de kinderen geboren uit zijn huwelijk met Helena Wilhelmina te Damme, met een later afschrift.

1731 en z.j. (ca. 1742)

1 omslag

6

Ingekomen brieven van G. Bacherach, Djie-si-en, G. Hoijer, Sergius Swellengrebel, J.C. Thilo.

1743, 1747, 1753, 1760, 1761

1 omslag

7

Extract uit het dagregister gehouden in het Kasteel de Goede Hoop over de ceremonie bij de uitvaart van zijn eerste echtgenote, Helena Wilhelmina ten Damme.

1747

1 stuk

8

Extract uit de resolutiën van de Utrechtse Vroedschap over de toekenning van het stadsburgerrecht aan Hendrik Swellengrebel en zijn vier zoons, als dank voor de schenking van een Arabische koran aan de bibliotheek, door de student Johannes Willem Swellengrebel namens zijn vader gedaan.

1749

1 stuk

9

Ingekomen nota van Jacob Linberg voor de levering van een Chinees porseleinen servies met gouden randen en het familiewapen.

1751

1 stuk

Brieven van Constantia Helena ten Damme vanuit Kaap de Goede Hoop aan haar nichten Helena Johanna, Johanna Engela en Claudina Constantia Swellengrebel.

1751-1752

Aan te vragen: NL-HaNA, Copes van Cattenburch, 2.21.039, inv.nr. 116.

10

Brief van Hendrik Swellengrebel en zijn kinderen aan zijn schoonzuster, resp. hun tante Constantia Helena ten Damme en andere familielieden te Kaap de Goede Hoop.

1752

1 stuk

-
- 11** Notariële akte en ontvangen kwitanties betreffende de uitkering aan zijn kinderen van de legitieme portie uit de nalatenschap van hun moeder, Helena Wilhelmina ten Damme.
1753-1755, 1759 1 omslag
- 12** Verklaring omtrent de gift namens Hendrik Swellengrebel door zijn volmachten aan de Kaap de Goede Hoop.
1753 1 stuk
- 13** Akte betreffende de voogdij over Erdman B. Swellengrebel, door Hendrik Swellengrebel overgedragen op zijn oudste zoon Johan Willem en J.M. Swemmelaar.
1755 1 stuk
- 14** Inventaris van zijn bezittingen en akte van huwelijkse voorwaarden bij het aangaan van zijn huwelijk met Helena van Ruyven.
1755 2 stukken
- 15** Extract uit het testament van Ps.Ws. Capelle, onderkoopman en collationist ter generale secretarie van Batavia, die hem duizend rijksdaalders nalaat, in tweevoud.
1756 2 stukken
- 16-17** Stukken betreffende de afwikkeling van zijn nalatenschap.
1761, 1763 1 band, 1 omslag
- 16** Inventaris van de boedel, 1761, 1 band
- 17** Rekening en bewijs van de afwikkeling van de nalatenschap, met borderel op die rekening, en akten van boedelscheiding, 1761, 1763, omslag

A.1.2.2. OPENBAAR LEVEN

- 18** Extract-resoluties en afschriften van besluiten betreffende Kaapse zaken en toestanden, 25 maart 1732 - 26 september 1747.
1732-1747 1 band
- 19** Ingekomen dankbetuiging van de Engelse East India Company voor het verlenen van hulp en bijstand aan Engelse schepen aan de Kaap.
1742 1 stuk
- 20** Extracten uit de resolutiën, genomen in het Kasteel van Kaap de Goede

Hoop gedurende de aanwezigheid van gouverneur-generaal Gustaaf Willem baron van Imhoff, 22 januari – 25 februari 1743.

1743

1 omslag

21

Brieven van Kaapse burgers aan gouverneur Hendrik Swellengrebel en de Politieke Raad over de toestand in resp. het district Swellendam en de districten Drakenstein en Stellenbosch, en over de economische situatie aan de Kaap zelf. Afschriften.

1751

3 stukken

22

Anoniem overzicht met nieuwtjes uit de Kaapkolonie, met een kort verslag van de reis daarheen op het schip 'Voorland' van 23 oktober 1751 tot 18 februari 1752.

1752

1 stuk

23

Incompleet overzicht van enige verordeningen van het bestuur van de Kaapkolonie uit de jaren 1664, 1692-1703.

z.j. (18de eeuw)

1 stuk

A.1.3. HELENA VAN RUYVEN (1711-1804)

Dochter van Derk van Ruyven en Theodora Godefrieda Menthén. Trouwt in 1755 met Hendrik Swellengrebel (1700-1760).

Overlijdensbericht. Gedrukt.

1804

1 stuk

Nog niet raadpleegbaar.

A.1.4. ELISABETH SWELLENGREBEL (1705-1753)

Dochter van Johannes Swellengrebel (1671-1744) en Johanna Cruse (1682-1713). Trouwt in 1725 met Rijk Tulbagh (1699-1771).

24

Extract uit het dagregister, gehouden in het Kasteel de Goede Hoop, over de rouw en uitvaart van Elisabeth Swellengrebel, echtgenote van gouverneur Rijk Tulbagh. Testament van Rijk Tulbagh en zijn echtgenote (1728), afschrift.

1728, 1753

2 stukken

A.1.5. RIJK TULBAGH (1699-1771)

Zoon van Dirk Tulbagh en Catharina Cattepoel. Trouwt in 1725 met Elisabeth Swellengrebel (1705-1753).

VOC-dienaar; onder meer gouverneur van de Kaapkolonie (1751-1771).

25

Extract uit zijn testament, betreffende het nalaten van 15.000

carolusguldens aan de kinderen van zijn zwager Hendrik Swellengrebel, met kwitantie getekend door vier van hen.

1771, 1772

1 stuk

A.1.6. JOHANNES BALTHASAR SWELLENGREBEL (1706-1733)

Zoon van Johannes Swellengrebel (1671-1744) en Johanna Cruse (1682-1713).

Ongehuwd.

VOC-dienaar; onder meer onderkoopman te Batavia.

26

Genealogische en autobiografische aantekeningen, opgesteld door zijn vader Johannes Swellengrebel.

1726

1 stuk

Afkomstig uit de collectie van N.H. Swellengrebel (signatuur III B-16).

A.1.7. SERGIUS SWELLENGREBEL (GEB. NA 1728 – 1770)

zoon van Sergius Swellengrebel (1694-1760) en Anna Fothergill (geb. na 1694 – 1764).

VOC-dienaar; onder meer werkzaam aan de Kaap en op Celebes.

27

‘Species facti, en memorie van consideratiën over Sergius Swellengrebel en Jacoba Sinkelaar [Sinclair]’ betreffende een erfeniskwestie met de bedoeling om daarop juridisch advies te krijgen.

z.j. (ca. 1780)

1 stuk

Afkomstig uit de collectie van N.H. Swellengrebel (signatuur III C-1).

A.1.8. JOHANNES WILLEM SWELLENGREBEL (1728-1798)

Zoon van Hendrik Swellengrebel (1700-1760) en Helena Wilhelmina ten Damme (1706-1746). Trouwt in 1754 met Geertruida Elisabeth Hilgers (1734-1815).

Kanunnik in het kapittel van St. Jan te Utrecht.

A.1.8.1. PERSOONLIJK LEVEN

28

Ingekomen brieven van familieleden, t.w. G. Cluysenaer, J.H. van der Groe, Geertruida Elisabeth Hilgers (echtgenote), P.T. Mossel, Hendrik Swellengrebel (vader), Johannes Swellengrebel (grootvader).

1743, 1755, 1762, 1764, 1774, 1798

1 omslag

29

‘Carmen Gratulatorium’, door hem geschreven felicitatiegedicht in het Latijn ter ere van zijn vader Hendrik Swellengrebel bij diens benoeming tot Raad extra-ordinair van Nederlands-Indië. Gedrukt.

1744

1 stuk

30

Felicitatiegedicht in het Latijn, geschreven voor zijn vriend Johannes David Falck bij diens promotie tot doctor in de rechten aan de

universiteit van Utrecht. Gedrukt.

z.j. (1746)

1 stuk

Afkomstig uit de collectie van N.H. Swellengrebel (signatuur III F-15).

31

Extract uit het doopboek van de hervormde christelijke gemeente te Kaap de Goede Hoop betreffende zijn doop op 13 juni 1728.

1747

1 stuk

32

Disputatio juridica inauguralis de mortis causa donationibus, dissertatie ter verkrijging van de graad van doctor in de rechten aan de universiteit van Utrecht.

1751

1 band

33

Stukken betreffende zijn huwelijk met Geertruijda Elisabeth Hilgers.

1754

1 omslag

34

Naam- en dooplijst van de kinderen van Johannes Willem Swellengrebel en Geertruijda Elisabeth Hilgers, in viervoud, met een afschrift van de stamlinie opgesteld door zijn grootvader Johannes Swellengrebel in 1731.

z.j. (1754-1773)

1 omslag

35

Akte van decharge voor hem en zijn broer Hendrik als gemachtigden van wijlen Johanna Catharina Swellengrebel, weduwe van Frans Le Sueur te Kaapstad, verleend door J.J., P.L. en H. Le Sueur.

1771

1 stuk

Johanna Catharina Swellengrebel (1711-1771) was hun tante.

36

Door zijn overlijden onvoltooid gebleven brief aan zijn zoon Willem Maurits.

1798

1 stuk

37

Extract uit het testament van Hendrik Swellengrebel (1700-1760) betreffende onder meer het servies, zilver- en glaswerk, met de aantekening (van de hand van Johan Hendrik Swellengrebel) dat in de boedel van Johannes Willem geen zilverwerk voorzien van het familiewapen is aangetroffen.

ca. 1798

1 stuk

A.1.8.2. OPENBAAR LEVEN**A.1.8.2.1. Adelborst van de VOC**

- 38** Akte van aanstelling als adelborst van de Compagnie.
1732 1 stuk

A.1.8.2.2. Kanunnik in het kapittel van St. Jan te Utrecht

- 39** Akte van aankoop van een canoniale prebende van het kapittel van St. Jan, door ds. J. Schermer ten behoeve van zijn minderjarige neef, Johannes Willem Swellengrebel.
1746 1 stuk
- 40** Lijsten van de proosten (1562-1745), de kanunniken (1565-1754), de secretarissen (1591-1744) en de rentmeesters van het kapittel van St. Jan (1731-1754). Eigenhandig afschrift.
z.j. 1 omslag
- 41** Drie uittreksels uit de notulen van het kapittel van St. Jan, resp. over de jaren 1577-1602, 1579-1754 en 1585-1736. Afschriften, deels eigenhandig.
z.j.
- 42** Regeling van de nominatie en resignatie van een kapittelplaats (1596, 1639). Akte van aanstelling van A.P. van Dishoeck tot proost (1728). Afschriften, deels eigenhandig.
z.j. 2 stukken
- 43** Overzichten van inkomsten en uitgaven van het kapittel.
1752-1755 3 stukken
- 44** Rapporten, memories en een ingekomen missive van de Staten van Utrecht betreffende diverse kapittelaangelegenheden. Afschriften, deels eigenhandig.
1766-1773 1 omslag

A.1.9. GEERTRUIJDA ELISABETH HILGERS (1734-1815)

Dochter van Hendrik Hilgers en Anna Geertruijda Cluijsenaer. Trouwt in 1754 met Johannes Willem Swellengrebel (1728-1798).

- 45** Extract uit het 'Hollandsche Doopboek' van Batavia betreffende haar doop op 29 april 1734.
1750 1 stuk
Afkomstig uit de collectie van N.H. Swellengrebel (signatuur III G-8).
- 46** Ingekomen brieven van familieleden, t.w. D. van Ruyven, Johanna Geertruida en Johan Hendrik Willem Swellengrebel (kleinkinderen), Johannes Willem Swellengrebel (echtgenoot).
1774, 1805, 1810 3 stukken
- 47** Losse aantekeningen van haar hand.
1794, 1807, z.j. 1 omslag
- 48** Afschriften van de akte van boedelscheiding van Johannes Willem Swellengrebel en Geertruida Elisabeth Hilgers.
1815 2 katernen

A.1.10. HELENA JOHANNA SWELLENGREBEL (1730-1753)

Dochter van Hendrik Swellengrebel (1700-1760) en Helena Wilhelmina ten Damme (1706-1746). Trouwt in 1752 met Lambert van Ruyven (1718-1797).

- 49** Journaal, bijgehouden door haar en haar zuster Johanna Engela tijdens de reis van Kaap de Goede Hoop naar Nederland op het admiraalsschip 'De Liefde'.
1751 1 stuk
- Brieven van Wilhelmina Adriana ten Damme vanuit Kaap de Goede Hoop aan haar neven en nichten Swellengrebel.
1751-1752
Aan te vragen: NL-HaNA, Copes van Cattenburch, 2.21.039, inv.nr. 117.
- 50** Ingekomen brief van haar tante Wilhelmina Adriana ten Damme uit Kaap de Goede Hoop, gericht aan de 'Beminde Nigte en Neeven gezamenlijk'.
1752 1 stuk
Afkomstig uit de collectie van N.H. Swellengrebel (signatuur III F-17). Het betreft een eigenhandig duplicaat van een brief aanwezig in het hierbovengenoemde archief-Copes van Cattenburch, maar met een afwijkende aanhef en meerdere postscripta. Zie ook inv.nr. 10.
- 51** Ingekomen brieven van haar neven Ph. Boomgaard te Kaap de Goede Hoop en van J. Bacherach te Batavia, gericht aan haar alsmede haar

zusters Johanna Engela en Claudina Constantia.

1752

2 stukken

52

Akte van huwelijksvoorwaarden, gesloten tussen Lambert van Ruyven en Helena Johanna Swellengrebel.

1752

1 stuk

A.1.11. JOHANNA ENGELA SWELLENGREBEL (1733-1798)

Dochter van Hendrik Swellengrebel (1700-1760) en Helena Wilhelmina ten Damme (1706-1746). Ongehuwd.

Zie ook inv.nrs. 10 en 49-51.

53

Extract uit het doopboek van de hervormde gemeente te Kaap de Goede Hoop betreffende haar doop op 22 november 1733.

1751

1 stuk

54

Troostzang door H.W.C.B. aan haar gericht na het overlijden van haar zuster Claudina Constantia op 23 september 1767.

1767

1 stuk

55

Testamenten.

1772, 1796

2 stukken

56-59

Stukken betreffende de afwikkeling van haar nalatenschap.

1798-1799

2 banden, 2 omslagen

56

Inventaris van de boedel, met aanbiedingsbrief en inliggende stukken, 1798

57

Duplicaat van de boedelinventaris, 1798, 1 band

58

Rekening en bewijs van de afwikkeling van de nalatenschap, met borderel op die rekening (beide in tweevoud); korte staat van de boedel op 1 mei 1799, 1799

59

Akte van boedelscheiding, 1799, 1 band

A.1.12. HENDRIK SWELLENGREBEL (1734-1803)

Zoon van Hendrik Swellengrebel (1700-1760) en Helena Wilhelmina ten Damme (1706-1746). Ongehuwd.

Kanunnik en deken van het kapittel ten Dom te Utrecht.

A.1.12.1. PERSOONLIJK LEVEN

60

Ingekomen lofdichten bij zijn promotie tot doctor in de rechten op 23 juni 1755, met afschift van zijn bedankbrief aan D. Taak, een van de makers.

1755 3 stukken

61 Extract uit het christelijk gereformeerde doopboek van Kaap de Goede Hoop betreffende zijn doop op 28 november 1734.
1760 1 stuk

62 Testament, met codicil en akte van opening, beide in tweevoud. Afschriften.
1798, 1802, 1803 4 stukken

63-65 Stukken betreffende zijn nalatenschap, afgewikkeld door de executeuren Johan Hendrik Swellengrebel en Everard Kol.
1803-1804 3 banden

63 Staat en inventaris van de boedel, 1803

64 Rekening van de boedel, 1804

65 Akte van boedelscheiding, 1804

A.1.12.2. OPENBAAR LEVEN

A.1.12.2.1. Advocaat

66 Bewijs van zijn eedsaflegging als advocaat voor het Hof Provinciaal van Utrecht.
1755 1 stuk

A.1.12.2.2. Deken van het Domkapittel

67 Missive van de decanen en kanunniken van de vijf Utrechtse kapittels, gericht aan de Staten van Utrecht, over de oude rechten van de kapittels. Gedrukt.
1784 1 katern
Afkomstig uit de collectie van N.H. Swellengrebel (signatuur VI C-2).

68 Ranglijst van de leden van het kapittel ten Dom in het jaar 1803. Memoiries betreffende dode canoniale prebendes van de kapittels ten Dom, van St. Jan en van St. Marie. Memorie van de proostdij en de archidiaconie van de St. Pieter-kerk. Gedrukt.
1803 en z.j. 1 omslag

A.1.12.2.3. Kaapse reis

69 Notariële akte van de procuratie, verleend door Hendrik Swellengrebel

op Carel Wouter Visscher, raadpensionaris der stad Amsterdam, in tweevoud.

1775

2 stukken

70

Overzichten van meegenomen goederen en levensmiddelen voor zijn reis naar Kaap de Goede Hoop op het VOC-schip 'Alkemade', met een rekening van ontvangst en uitgaven.

1775

4 stukken

71-72

'Journal eener reise uit Texel naar Cabo de Goede Hoop, met het O.I.C. schip Alkemade', 4 november 1775 - 17 februari 1776, met een verkorte versie.

1775-1776

2 omslagen

Het verkorte dagverhaal is afkomstig uit de collectie van N.H. Swellengrebel (signatuur VI A-1).

71 Volledig journaal

72 'Kort dagverhaal', eigenhandig extract uit het voorgaande

73

Inkooplijst van goederen ten behoeve van Hendrik Swellengrebel, opgesteld door P.L. Le Sueur, met rekening-courant bijgehouden door kassier J.J. Le Sueur.

1776-1777

2 stukken

74

Notitieboekje met aantekeningen over Kaapse zaken en producten als wijn, hout en graan.

z.j. (ca. 1776-1777)

1 deeltje

75

Aantekeningen van ingewonnen informatie over geleverde producten en aangemeerde schepen in 1774, alsmede de financiën en de bevolking van de Kaapkolonie in 1776.

z.j. (ca. 1776)

2 stukken

76-77

'Journal van een reisje gedaan naar de Saldanha- en St. Helena-baaiën enz.', 18-31 juli 1776, met een afschrift.

1776

2 omslagen

Het originele journaal is afkomstig uit de collectie van N.H. Swellengrebel (signatuur VI A-3). De journaals zijn ten onrechte gedateerd '1777'; dit is in de originele versie gecorrigeerd, niet in het afschrift.

76 Eigenhandig origineel

77 Afschrift, vervaardigd door een kopiist

78-79

'Journaal eener Landtogt, gedaan in het Noord-Oosten der Colonie tot in 't [land van de Xhosa], en langs de Zuid-Oost kust weder terug', 10

september – 26 december 1776, met een later afschrift (begin 19de eeuw).

1776

2 omslagen

Het originele journaal is afkomstig uit de collectie van N.H. Swellengrebel (signatuur VI A-2). In de marge van het origineel en op enkele losse vellen heeft Swellengrebel aanvullende teksten geschreven met verwijzingen naar gepubliceerde verslagen van andere reizigers. Deze zijn in het nette afschrift, dat waarschijnlijk na zijn dood is gemaakt in opdracht van zijn erfgenaam, in de lopende tekst verwerkt.

78 Eigenhandig origineel

79 Afschrift, vervaardigd door een kopiist

80-81

'Journaal van een reisje, gedaan naar het Heeren Logement's gebergte en den mond der Olifant's rivier, in 't Noorden der Colonie', 12-29 januari 1777, met twee afschriften.

1777

2 omslagen

Het originele journaal is afkomstig uit de collectie van N.H. Swellengrebel (signatuur VI A-4).

80 Eigenhandig origineel

81 Twee afschriften, vervaardigd door kopiïsten (het nette handschrift begin 19de eeuw)

82

Extract uit de vendurool gehouden op 8 oktober 1777 betreffende de verkoop van twee ossenwagens met toebehoren, die Hendrik Swellengrebel had aangeschaft voor zijn landtocht.

1777

1 stuk

82.1

Kaart van de Kaapkolonie door Hendrik Swellengrebel m.m.v. Pieter Cloete, met daarop ingetekend de door hem afgelegde landtocht, najaar 1776.

[ca. 1779]

1 stuk

Zie: Jelle Gaemers, "Een kaart met vele vaders. De reizen van Hendrik Swellengrebel door de Kaapkolonie 1776-1777", in: *Caert Thresoor* vol. 44 (2025) no. 4, pp. 18-25. N.B. Afkomstig uit de collectie van N.H. Swellengrebel (signatuur VI A-5).

A.1.12.2.4. Correspondentie, aantekeningen en documentatie over Kaapse zaken

A.1.12.2.4.1. Correspondentie met Hendrik Cloete

Hendrik Cloete (1725-1799) was een van de belangrijkste zakenlieden van zijn tijd in de Kaapkolonie. Hij bezat meerdere boerderijen, waaronder Nooitgedacht en het wijnlandgoed Groot Constantia bij Stellenbosch.

83

Gedeeltelijk duplicaat, in het handschrift van Cloete, van brieven en bijlagen die hij aan Swellengrebel zond.

z.d. (begin 1778) 1 stuk
Zie ook inv.nrs. 85 en 93.

- 84** Ingekomen brieven van Cloete d.d. 2 mei 1778 en 15 januari 1779.
'Nouvelles' (nieuwtjes) uit de Kaapkolonie van 19 maart t/m 31 december 1778.
1778, 1779 1 omslag
- 85** Ingekomen brief van Cloete d.d. 17 februari 1779, met als bijlagen Swellengrebels vragenlijst over de zeden en gewoonten van de oorspronkelijke bevolking en de beantwoording daarvan door J. Kok, D.S. van der Merwe en Cloete zelf, alsmede enige Kaapse 'nouvelles' van begin 1779.
1778, 1779 1 omslag
- 86** 'Relaas aan de heer Cloete van eenige mijner ontmoetingen en ontdekkingen die ik hier landwaarts gedaan heb', geschreven door Hendrik Jacob Wikar.
1779 1 katern
- 87** Ingekomen brieven en Kaapse 'nouvelles' van Cloete, en twee concepten van uitgaande brieven, met bijlagen.
1780-1788 1 omslag
- 88** Extract uit de missive van de Heren XVII van de VOC aan de gouverneur van Kaap de Goede Hoop over de levering van enige leggers wijn door Cloete aan de Compagnie.
1788 1 stuk
- 89** Ingekomen brief van Cloete d.d. 10 maart 1789 over zijn rekest inzake de levering van Constantia-wijnen aan de VOC, met genummerde bijlagen.
1788-1789 1 omslag
Bijlage no. 6 ontbreekt. Bijlage no.7 is alleen in afschrift van Swellengrebel bewaard.
- 90** Aantekeningen van Hendrik Swellengrebel over het geschil tussen Cloete en Compagnie over de levering van Constantia-wijnen, en door hem gevoerde correspondentie over de kwestie met J.A. baron van Plettenberg, A. van Schoor, D.A. Beeckman en Cloete.
1789, 1790 1 omslag
- 91** Ingekomen brieven en Kaapse 'nouvelles' van Cloete, met het concept

van één uitgaande brief. Afschrift van het nieuwe contract over de levering van Constantia-wijnen, gesloten tussen Cloete en de Compagnie op 2 april 1793.

1790-1793

1 omslag

92

Gedeelte van een ingekomen brief van Cloete, met onder meer een beschrijving van zijn bezoek aan de druipsteengrot bij Ambrosiushoek. Met een tekening van de zeven voet lange stalagmiet die Cloete liet verwijderen en overbrengen naar Groot Constantia.

z.d. (begin 1791)

1 stuk

De grot is tegenwoordig bekend als de Klipgat Cave of Die Kelders.

93

Ingekomen notities, vragenlijsten en brieven over hoofdzakelijk landbouw, flora en fauna van de Kaapkolonie. Met enkele aantekeningen van Hendrik Swellengrebel.

z.d.

1 omslag

94

Losse aantekeningen (in een onbekend handschrift) uit de correspondentie tussen Swellengrebel en Cloete, ca. 1783-1801.

z.j. (begin 19de eeuw)

1 stuk

A.1.12.2.4.2. Correspondentie met anderen

95

Correspondentie met C. van der Oudermeulen, bewindhebber in de Kamer Amsterdam van de VOC.

1776-1789 en z.d.

6 stukken

96

Correspondentie met J.A. baron van Plettenberg, gouverneur van de Kaapkolonie.

1779-1785

4 stukken

97-99

Memorandum over Kaapse toestanden, met naschrift, door J.A. van Plettenberg. Eigenhandige afschriften.

1781, 1782

2 pakken en 1 omslag

Van Plettenberg stuurde de stukken op 26 november 1785 aan Swellengrebel (zie inv.nr. 96). Hij schreef het memorandum in opdracht van de Heren XVII als reactie op de Memorie van de zogeheten Kaapse Patriotten van 1779 (zie inv.nr. 108). De juiste volgorde van de door inventarisator Hallema Romeins genummerde onderdelen is: III, I, II en IIa.

97

Memorandum, 20 maart 1781, deel 1

98

Memorandum, 20 maart 1781, deel 2

99

Naschrift, 21 maart 1782, omslag

-
- 100** Ingekomen niet-ondertekende brieven van Kaapse ingezetenen.
1779, 1780 2 stukken
Op grond van de inhoud meent G.J. Schutte dat deze brieven geschreven kunnen zijn door J.J. Le Sueur. De afwijkende handschriften pleiten hiertegen. Zie Schutte, *Briefwisseling van Hendrik Swellengrebel*, p. 18-21. Zie ook inv.nr. 102.
- 101** Correspondentie met W.C.D. Boers, J. Deutz, C. de Gijsselaar, J.F.M. Herbell, J.E. Huydecoper van Maarseveen.
1779-1784, 1799 1 omslag
- 102** Correspondentie met zijn neef J.J. Le Sueur.
1780-1782, 1802 5 stukken
Twee ingekomen brieven (van 1780 en 1782) zijn niet met naam ondertekend, maar op grond van de inhoud en het handschrift toe te schrijven aan J.J. Le Sueur. Zie Schutte, *Briefwisseling van Hendrik Swellengrebel*, p. 18-21. Zie ook inv.nr. 100.
- 103** Correspondentie met P.H. Gilquin, officier en lid van de Politieke Raad van Kaap de Goede Hoop.
1787, 1789 3 stukken
Twee brieven zijn afkomstig uit de collectie van N.H. Swellengrebel (signatuur VI B-4).
- A.1.12.2.4.3. Aantekeningen en verzamelde documentatie**
- 104-106** Algemene beschouwingen en aantekeningen over de Kaapkolonie.
ca. 1782, 1790 en z.d. 3 omslagen
- 104** 'Enige consideratiën omtrend de Caap', met kortere kladversie, ca. 1782
De langere versie is afkomstig uit de collectie van N.H. Swellengrebel (signatuur VI B-4).
- 105** 'Memorie van consideratiën over de Kaap, voor de heren van 't vijfde Departement aan de vergadering van 17', 1790
- 106** 'Eenige aantekeningen omtrend de Kaap', z.d.
- 107** Rekest van Kaapse burgers bij het bestuur van de Kaapkolonie. Met het afschrift van een brief van ontevreden kerkgangers van Drakenstein aan de kerkenraad te Kaapstad d.d. 28 juni 1781. Afschriften.
1781, 1784-1786 1 omslag
- 108** Memorie van Jacobus van Reenen en anderen gericht tot de bewindhebbers van de VOC d.d. 7 mei 1779, met supplement (nadere memorie). Gedrukt.
1783 1 omslag

-
- 109** Ranglijsten van functionarissen aan de Kaap, notificaties over pachtcondities en andere afkondigingen van het bestuur van de Kaapkolonie. Afschriften.
1786-1790 1 omslag
- 110** Processtukken inzake Regina van Bengalen c.s.
1787 1 stuk
- 111** Aantekeningen van Swellengrebel over uiteenlopende onderwerpen.
1790, 1800 en z.d. 1 omslag
- 112** Beschikkingen van de Commissarissen-Generaal van de VOC gedurende hun aanwezigheid aan de Kaap de Goede Hoop. Afschriften.
ca. 1793 1 omslag
- 113** Eigenhandige aantekeningen uit en opmerkingen bij François Le Vaillant, *Second voyage dans l'intérieur de l'Afrique par le Cap de Bonne-Espérance dans les années 1783, 84 et 85* (3 delen; Parijs [1795]).
z.d. 1 omslag
Bevat ook een notitie over het journaal van H.J. Wikar. Zie inv.nr. 86.
- 114** Eigenhandige afschriften van een sensationeel gesteld bericht over Swellengrebels landtocht in het Duitse tijdschrift *Allgemeine Geographische Ephemeriden* en van zijn eigen ingezonden brief met rectificatie.
1799 1 stuk

A.1.13. WILLEM MAURITS SWELLENGREBEL (1737-1777)

Zoon van Hendrik Swellengrebel (1700-1760) en Helena Wilhelmina ten Damme (1706-1746). Ongehuwd.

Commandeur ter zee.

- 115** Eigenhandige testamenten, met codicil. Akte waarbij hij zijn broer Hendrik benoemt tot beheerder van zijn aandeel in de plantage 'De Eenzaamheid' te Essquibo in geval van zijn overlijden. Met afschriften.
1769, 1772, 1776, 1777 1 omslag
- 116** Rekening-courant voor Willem Maurits Swellengrebel.
1777 1 stuk
- 117** Akte waarbij hij P.Th. Kien benoemt tot executeur van zijn nalatenschap,

in tweevoud.

1777

2 stukken

118-122

Stukken betreffende de afwikkeling van zijn nalatenschap.

1777-1779

1 stuk, 2 omslagen, 2 pakken

118 Inventaris van de boedel, in twee banden, 1778, 1 pak

119 Rekening van de boedel, in drie banden, met inliggend borderel op die rekening, 1778, 1 pak

120 Akte van boedelscheiding, met twee extracten, 1778

121 Overige stukken, 1777-1778

122 Rekening van de notaris en makelaar D.W. van Vloten, 1779, 1 stuk

A.1.14. CLAUDINA CONSTANTIA SWELLENGREBEL (1739-1767)

Dochter van Hendrik Swellengrebel (1700-1760) en Helena Wilhelmina ten Damme (1706-1746). Trouwt in 1766 met Adriaan van Romondt (1738-1818).

Zie ook inv.nrs. 10, 50, 51.

123

Gedicht (door W.) ter ere van het huwelijk van Adriaen van Romondt en Claudina Constantia Swellengrebel.

1766

1 katern

A.1.15. ERDMAN BALTHASAR SWELLENGREBEL (1742-1772)

Zoon van Hendrik Swellengrebel (1700-1760) en Helena Wilhelmina ten Damme (1706-1746). Ongerhuwd.

Kanunnik van het kapittel ten Dom te Utrecht.

124

Extract uit het doopboek van Kaap de Goede Hoop betreffende zijn doop op 14 oktober 1742. Extract d.d. 22 februari 1751, 'omgeslagen' te Utrecht op 20 januari 1763.

1751, 1763

1 stuk

125

Dissertatio juridica inauguralis de pactis notalibus, ter verkrijging van de graad van doctor in de rechten aan de universiteit van Utrecht.

1762

1 band

126

Eigenhandig testament, met codicil.

1771, 1772

2 stukken

127-129

Stukken betreffende de afwikkeling van zijn nalatenschap.

1772-1778

1 pak en 2 omslagen

127 Inventaris van de boedel, in twee banden, 1773, 1 pak

128 Akte van boedelscheiding, in twee katernen, 1774

129

Overige stukken, 1772-1778